34477 Sociaal domein

Nr. 95 Brief van de minister van Werk en Participatie

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 oktober 2026

Hierbij bied ik u de Jaarrapportage systeemleren 2025 van Professionals voor Maatwerk Multiproblematiek (PMM) aan. Dit doe ik mede namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport, de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de staatssecretaris Financiën en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. Daarnaast informeer ik u over de voortgang van PMM.[1]

Mensen met complexe problemen krijgen vaak hulp van professionals in het sociaal domein. Deze professionals lopen soms zelf ook vast, ondanks hun betrokkenheid en vasthoudendheid. Ze weten niet meer hoe ze iemand kunnen helpen, door de grote hoeveelheid regels en betrokken organisaties. Of omdat de regels soms ingewikkeld en tegenstrijdig zijn.

PMM is de hulpstructuur die professionals helpt bij vastgelopen multiproblematiek. PMM is een samenwerking tussen 7 ministeries, 20 landelijke publieke dienstverleners en meer dan 75 gemeenten.[2] PMM heeft het Landelijk Maatwerkloket Multiproblematiek (hierna: het Maatwerkloket) waar professionals van gemeenten en landelijke publieke dienstverleners terechtkunnen voor ondersteuning bij vastgelopen casussen waar multiproblematiek speelt. Maar de meerwaarde van PMM gaat verder dan het vinden van doorbraken in individuele casussen. PMM zet namelijk ook in op systeemleren: leren van casussen, blootleggen van knelpunten en aanjagen van systeemverbetering. Daarbij kan het gaan om knelpunten in wet- en regelgeving, maar ook in kennis, organisatiecultuur en aansturing. PMM belegt leerpunten en monitort hoe deze worden opgepakt.[3] Daarmee versterkt PMM het lerend vermogen van de professionals, publieke dienstverleners en de overheid als geheel.

**Jaarrapportage systeemleren**

Onderdeel van het systeemleren is een jaarlijkse analyse op de casuïstiek van het Landelijk Maatwerkloket Multiproblematiek van PMM[4]. De jaarrapportage van 2025, in opdracht van PMM uitgevoerd door Pluut & Partners en Significant Public, vindt u in de bijlage. Er zijn overkoepelende, terugkerende patronen die ik onder de aandacht wil brengen. Deze patronen komen al meerdere jaren terug.

Versnipperde verantwoordelijkheden en het ontbreken van regie leiden ertoe dat ondersteuning onvoldoende aansluit bij de situatie van mensen en gezinnen. Dit speelt bijvoorbeeld wanneer het belang van het kind ondersneeuwt in de ondersteuning aan ouders, of wanneer bij de overgang tussen wettelijke kaders gaten in de ondersteuning ontstaan. Ook verschillen tussen gemeenten roepen vragen op over de toegankelijkheid van ondersteuning en het waarborgen van een wettelijke basisnorm. Deze patronen laten zien dat ondersteuning vaak is georganiseerd vanuit afzonderlijke wetten, regelingen en verantwoordelijkheden, terwijl de problemen van mensen juist met elkaar samenhangen.

---

[1] Dit is de vierde Jaarrapportage systeemleren van PMM. De vorige jaarrapportage is naar de Tweede Kamer gestuurd op 8 juli 2025: Kamerstuk 34 477, nr. 91.
[2] Het ministerie van Buitenlandse zaken is sinds 2025 voor casuïstiek aangesloten bij PMM.
[3] De lijst met leerpunten wordt gepubliceerd op www.maatwerkmultiproblematiek.nl.
[4] Sinds het ontstaan in 2019 zijn er in totaal 580 casussen ingediend bij PMM. In 2025 werden 103 casussen afgerond.

Daarnaast blijkt dat de inrichting en uitgangspunten van het stelsel van het sociaal domein niet altijd aansluiten bij de mogelijkheden en behoeften van mensen. Het beroep op zelfredzaamheid kan ondersteuning juist voor mensen in kwetsbare situaties moeilijk bereikbaar maken. Bij remigrerende Nederlanders met zorgvragen en mensen zonder geldige verblijfstitel spelen daarnaast specifieke knelpunten rond toegang tot ondersteuning en onduidelijke verantwoordelijkheden. De rode draad is dat het stelsel veel vraagt van mensen én professionals om passende oplossingen te vinden. Betere samenwerking, duidelijk eigenaarschap en het benutten van bestaande handelingsruimte kunnen helpen om knelpunten op te lossen. Tegelijkertijd onderstrepen de patronen het belang van een eenvoudiger en samenhangender stelsel, waarin ondersteuning beter aansluit bij de leefwereld van mensen en minder afhankelijk is van hun vermogen om zelf de verbindingen tussen organisaties en regelingen te leggen.

De overkoepelende patronen worden breder herkend dan alleen bij de casuïstiek van het PMM Maatwerkloket. Bepaalde patronen worden ook door andere organisaties geconstateerd, zoals de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, het Nibud, het College voor de Rechten van de Mens en de Nationale Ombudsman. Dit benadrukt het belang om aan de slag te gaan om deze patronen te doorbreken.

Ook het kabinet herkent de geschetste patronen en de hardnekkigheid waarmee ze terugkeren. Het kabinet is verschillende programma’s en trajecten gestart om dit soort patronen in het sociaal domein aan te pakken. Zoals de Hervormingsagenda inkomensondersteuning, gericht op een zekerder, begrijpelijker en eenvoudiger stelsel voor inkomensondersteuning. Hiermee zet het kabinet in op het terugdringen van de complexiteit van regelingen en het versterken van de samenhang binnen het stelsel. En de Werkagenda Verbeteren van de aansluitingen tussen de forensische zorg en reguliere zorg, waarin wordt gewerkt aan een betere overgang van forensische naar reguliere zorg. Ook heeft het kabinet de ambitie om in overleg met gemeenten te werken een basisniveau van aanvullende gemeentelijke inkomensregelingen. Verder werken SZW, OCW, VWS, J&V en BZK, samen met gemeenten, ervaringsdeskundigen, kinderen, jongeren en andere stakeholders, aan een overheidsbrede integrale aanpak rond gezinnen in een kwetsbare positie. En wordt vanuit de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming ingezet op meer integraal en gezinsgericht werken. Dit gebeurt onder meer via de beweging richting stevige lokale teams. Stevige lokale teams kijken contextgericht en met een brede blik naar de vragen van de jeugdigen, het gezin en volwassenen zonder kinderen (de inwoners). Hierover zijn onder meer afspraken gemaakt in het recent ondertekende convenant stevige lokale teams[5]. Over deze trajecten wordt u separaat geïnformeerd.

**Voortgang PMM**
PMM heeft een netwerk van samenwerkende professionals in het sociaal domein, die zich met elkaar inzetten om casuïstiek met vastgelopen multiproblematiek aan te pakken. PMM wil kennisdeling bevorderen, ontmoetingen faciliteren en het netwerk versterken en vergroten.

- Afgelopen jaar zijn er 10 nieuwe gemeenten bestuurlijk aangesloten bij PMM. En het ministerie van Buitenlandse Zaken is aangesloten voor de casuïstiek.
- In twee sessies van de Bestuurlijke Tafel Casuïstiek bracht PMM wethouders bijeen om complexe casussen uit het sociaal domein te bespreken, waarbij maatwerk tegen wettelijke grenzen aanloopt. De komende jaren blijft PMM deze intervisie-sessies organiseren.

[5] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2026/03/23/afspraken-voor-stevige-lokale-teams-in-elke-gemeente

- Ruim 50 maatwerkprofessionals uit gemeenten, ministeries en landelijke publieke dienstverleners namen deel aan de PMM-Wisselstage. Bedoeld om het netwerk te versterken en betere samenwerking bij complexe casuïstiek te stimuleren.[6] De Wisselstage is enthousiast ontvangen en zal in 2026 nogmaals worden georganiseerd.
- Het Steunnetwerk Mensenrechten is opgericht om vanuit mensenrechten en kinderrechten te reflecteren op afgeronde PMM-casuïstiek. Het netwerk bestaat uit experts van diverse gemeentelijke (kinder-)ombudsmannen, Unicef, College voor de Rechten van de Mens en Movisie. Het doel is om de reflecties op bestuurlijk niveau te bespreken om zo bij te dragen aan bewustwording en betere naleving.
- PMM organiseerde op 2 april 2026 het congres ‘Recht uit het hart’, rondom het thema mensenrechten en multiproblematiek.
- In de inspiratiebundel ‘Dromen met open ogen’ delen professionals, leidinggevenden en bestuurders in het sociaal domein hun droom.[7] Zij dromen van mensen in één keer goed te helpen, van professionele ruimte om te doen wat nodig is. De bundel inspireert professionals om samen te werken aan een beter sociaal domein.

**Tot slot**
PMM blijft werken aan een sterke positie van professionals in het sociaal domein. Dit doet PMM door aan te geven waar het systeem vastloopt en hoe het beter kan. Zoals samenwerking organiseren die de kokers van het systeem overstijgt. Even belangrijk is het om in beleid, wet- en regelgeving en uitvoering ruimte te blijven houden voor maatwerk. Want het is onmogelijk om aan de voorkant alle mogelijke uitwerkingen van wet- en regelgeving te voorzien.

De Minister van Werk en Participatie,

A.A. Aartsen

[6] Begeleid door The Curious Network.
[7] De inspiratie bundel is online te vinden op www.maatwerkmultiproblematiek.nl.